

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. birželio 21 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2024/0599(NLE)

11462/24
ADD 1

SOC 493
EMPL 299
ECOFIN 750
EDUC 240

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2024 m. birželio 19 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2024) 599 final
Dalykas:	PRIEDAS prie pasiūlymo dėl TARYBOS SPRENDIMO dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2024) 599 final.

Pridedama: COM(2024) 599 final

Briuselis, 2024 06 19
COM(2024) 599 final

ANNEX

PRIEDAS

prie

**pasiūlymo dėl TARYBOS SPRENDIMO
dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių**

PRIEDAS

5-oji gairė. Darbo jėgos paklausos didinimas

Valstybės narės turėtų aktyviai skatinti tvarią socialinę rinkos ekonomiką ir sudaryti palankesnes sąlygas investicijoms į kokybiškų darbo vietų kūrimą bei jas remti, taip pat naudotis galimybėmis, susijusiomis su skaitmenine ir žaliaja pertvarka, atsižvelgdamos į Sąjungos ir nacionalinius pagrindinius tikslus iki 2030 m. užimtumo srityje. Tuo tikslu jos turėtų mažinti samdos kliūtis įmonėms, skatinti atsakingą verslumą ir tikrą savarankišką veiklą ir, visų pirma, remti labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių kūrimą ir augimą, be kita ko, suteikdamos joms galimybių gauti finansavimą. Valstybės narės turėtų aktyviai skatinti socialinės ekonomikos, įskaitant socialines įmones, plėtrą ir visapusiškai išnaudoti jos potencialą. Jos turėtų parengti atitinkamas socialinės ekonomikos priemones ir strategijas, skatinti socialines inovacijas ir verslo modelius, kuriais, visų pirma vietos lygmeniu, taip pat teikiant tikslinę finansinę ir techninę paramą, kuriamos kokybiškos darbo galimybės ir socialinė gerovė, be kita ko, žiedinėje ekonomikoje ir perėjimo prie žaliosios ekonomikos labiausiai paveiktose teritorijose.

Siekiant didinti atsparumą galimiems ekonominiais ir (arba) darbo rinkos sukrėtimams, svarbus vaidmuo tenka gerai parengtoms sutrumpinto darbo laiko tvarkos sistemoms ir panašioms priemonėms. Jomis taip pat galima remti struktūrinius pokyčius, palengvinti ir remti restruktūrizavimo procesus ir darbo jėgos perkėlimą iš nuosmukį patiriančių į besiformuojančius sektorius, taip didinant našumą, išsaugant užimtumą ir padedant modernizuoti ekonomiką, be kita ko, ugdant susijusius įgūdžius. Siekiant remti kokybiškų darbo vietų kūrimą ir profesinės veiklos keitimą per visą profesinį gyvenimą bei spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemą, taip pat atsižvelgiant į skaitmeninę ir žaliąją pertvarką, demografinius pokyčius ir Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą poveikį, reikėtų apsvarstyti gerai parengtas įdarbinimo ir veiklos keitimo paskatas ir kvalifikacijos kėlimo bei perkvalifikavimo priemones.

Darbo jėgos apmokestinimas turėtų būti perkeltas kitiems šaltiniams, kad būtų geriau remiamas užimtumas ir įtraukus ekonomikos augimas, atsižvelgiant į klimato ir aplinkos tikslus ir į mokesčių sistemos persikirstomąjį poveikį, kartu apsaugant pajamas, reikalingas adekvačiai socialinei apsaugai ir ekonomikos augimo skatinimo išlaidoms padengti.

Valstybės narės, įskaitant tas, kuriose minimalusis darbo užmokestis nustatomas teisės aktais, turėtų skaidriai ir nuspėjamai skatinti kolektyvines derybas dėl darbo užmokesčio nustatymo ir užtikrinti veiksmingą socialinių partnerių dalyvavimą, sudarydamos sąlygas tam, kad darbo užmokesčiu būtų tinkamai reaguojama į našumo pokyčius, ir nustatydamos teisingą darbo užmokestį, kuriuo būtų galima užtikrinti deramą gyvenimo lygį, kartu itin daug dėmesio skiriant mažas ir vidutines pajamas gaunančioms grupėms, siekiant stiprinti aukštynkryptę socialinę ir ekonominę konvergenciją. Darbo užmokesčio nustatymo mechanizmuose taip pat turėtų būti atsižvelgiama į socialines ir ekonomines sąlygas, įskaitant užimtumo augimą, konkurencingumą, perkamąją galią ir regionų bei sektorių pokyčius. Valstybės narės ir socialiniai partneriai, atsižvelgdami į nacionalinę praktiką ir socialinių partnerių autonomiją, turėtų užtikrinti, kad visi darbuotojai gautų tinkamą darbo užmokestį, tiesiogiai ar netiesiogiai naudodamiesi kolektyvinėmis sutartimis arba tinkamu teisės aktais nustatytu minimaliuoju darbo užmokesčiu, atsižvelgiant į jo poveikį konkurencingumui, kokybiškų darbo vietų kūrimui, perkamajai galiai ir dirbančiųjų skurdui.

6-oji gairė. Darbo jėgos pasiūlos didinimas ir galimybių įsidarbinti, mokymosi visą gyvenimą siekiant įgyti įgūdžių ir kompetencijų gerinimas

Valstybės narės, atsižvelgdamos į skaitmeninę ir žaliąją pertvarką, demografinius pokyčius ir Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, turėtų propaguoti tvarumą, našumą, konkurencingumą, įsidarbinamumą ir žmogiškojo kapitalo vystymą, skatinti mokymąsi visą gyvenimą siekiant įgyti įgūdžių bei kompetencijų ir reaguoti į dabartinius bei būsimus darbo rinkos poreikius, be kita ko,

atsižvelgdamos į Sąjungos ir nacionalinius pagrindinius tikslus iki 2030 m. įgūdžių srityje. Valstybės narės taip pat turėtų modernizuoti savo švietimo ir mokymo sistemas ir į jas investuoti, kad užtikrintų kokybišką ir įtraukų švietimą ir mokymą, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą, pagerintų švietimo rezultatus ir žaliajai bei skaitmeninei pertvarkai reikalingų įgūdžių bei kompetencijų ugdymą ir užtikrintų prieigą prie skaitmeninio mokymosi, kalbų mokymo (pvz., pabėgėlių, be kita ko, iš Ukrainos, arba siekdamos sudaryti palankesnes sąlygas patekti į darbo rinką pasienio regionuose) ir verslumo įgūdžių įgijimą. Valstybės narės turėtų bendradarbiauti su socialiniais partneriais, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjais, įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, be kita ko, atsižvelgdamos į 2024 m. kovo mėn. Komisijos pateiktą darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemos sprendimo veiksmų planą, kad būtų pašalinti struktūriniai švietimo ir mokymo sistemų trūkumai ir pagerinta jų kokybė bei aktualumas darbo rinkai, be kita ko, teikiant tikslinę finansinę ir techninę paramą. Tai taip pat padėtų sudaryti sąlygas vykdyti žaliają ir skaitmeninę pertvarką, spręsti įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis ir darbo jėgos trūkumo problemas, taip pat vykdant veiklą, susijusią su poveikio klimatui neutralizavimo ir skaitmenine pramone, be kita ko, susijusią su ES ekonominiu saugumu ir žaliaja pertvarka, pavyzdžiui, atsinaujinančiųjų išteklių energijos diegimą arba pastatų renovaciją.

Ypatingą dėmesį reikėtų skirti prastėjantiems jaunimo mokymosi rezultatams, ypač pagrindinių įgūdžių srityje. Reikia spręsti problemas, kylančias mokytojo profesijai, įskaitant jos patrauklumą, mokytojų trūkumo problemą ir poreikį investuoti į mokytojų ir dėstytojų skaitmeninių įgūdžių gebėjimus. Be to, švietimo ir mokymo sistemos turėtų suteikti visiems besimokantiems asmenims bendrųjų kompetencijų, įskaitant bazinius ir skaitmeninius įgūdžius, taip pat universaliųjų gebėjimų ir išugdyti kritinį mąstymą atsižvelgiant į dezinformacijos pavojų, kad būtų padėti pagrindai gebėjimui prisitaikyti ir atsparumui visą gyvenimą ir užtikrinta mokytojų parengtis puoselėti tas besimokančių asmenų kompetencijas. Valstybės narės turėtų remti darbingo amžiaus suaugusius asmenis, kad jie galėtų dalyvauti mokymuose, ir teikti asmenims daugiau paskatų bei didinti jų motyvaciją siekti mokymo, be kita ko, kai tinkama, naudodamosi individualiosiomis mokymosi sąskaitomis ir užtikrindamos jų perkeliamumą keičiant profesinę veiklą, taip pat taikydamos patikimą mokymo kokybės vertinimo sistemą. Valstybės narės turėtų išnagrinėti galimybę naudoti mikrokredencialus siekiant remti mokymąsi visą gyvenimą ir įsidarbinamumą. Jos turėtų visiems sudaryti sąlygas numatyti darbo rinkos poreikius ir geriau prie jų prisitaikyti, visų pirma nuolat keliant kvalifikaciją ir persikvalifikuojant, taip pat teikdamos integruotas gaires ir konsultacijas, kad būtų remiamas visų norinčių sąžiningas ir teisingas profesinės veiklos keitimas, gerinami užimtumo ir socialiniai rezultatai bei našumas, sprendžiamas darbo jėgos trūkumo bei įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis klausimas, didinamas bendras ekonomikos atsparumas sukrėtimams ir sudaromos palankesnės sąlygos galimiems koregavimams.

Valstybės narės turėtų teikti lygias galimybes visiems, šalindamos nelygybę švietimo ir mokymo sistemose, taip pat regionuose. Visų pirma vaikams turėtų būti suteikta galimybė gauti įperkama ir kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą. Siekdamos naujų Barselonos tikslų ir taikydamos Europos vaiko garantijų sistemą valstybės narės turėtų kelti bendrą kvalifikacijos lygį, mažinti švietimo ir mokymo programų nebaigusių asmenų skaičių, remti vaikų iš nepalankioje padėtyje esančių grupių ir atokių vietovių vienodas galimybes gauti išsilavinimą, didinti profesinio rengimo ir mokymo patrauklumą, remti galimybes įgyti tretinį išsilavinimą ir jį baigti, taip pat didinti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) absolventų, ypač moterų, skaičių tiek profesinio rengimo, tiek aukštojo mokslo įstaigose. Taip pat reikėtų remti geriausius rezultatus ir kompetenciją švietimo rezultatų srityje, atsižvelgiant į jų vaidmenį skatinant būsimą ES inovacijų potencialą. Valstybės narės turėtų sudaryti palankesnes sąlygas jaunimui pereiti iš švietimo sistemos į darbo rinką organizuodamos kokybiškas stažuotes ir pameistrystę, taip pat didinti suaugusiųjų, visų pirma palankių sąlygų neturinčių ir žemos kvalifikacijos besimokančių asmenų, dalyvavimą nuolatinio mokymosi programose. Atsižvelgdamos į naujus skaitmeninės, žaliosios ir senėjančios visuomenės reikalavimus, valstybės narės turėtų atnaujinti ir padidinti lankstaus pradinio ir tęstinio profesinio rengimo ir mokymo pasiūlą ir įsisavinimą, savo profesinio rengimo ir mokymo sistemose

stiprinti mokymąsi darbo vietoje, be kita ko, pasitelkdamos prieinamą, kokybišką ir veiksmingą pameistrystę, ir remti žemos kvalifikacijos suaugusiuosius, kad jie išlaikytų savo įsidarbinamumą. Be to, valstybės narės turėtų didinti tretinio mokslo ir, kai tinkama, mokslinių tyrimų aktualumą darbo rinkoje, gerinti įgūdžių stebėseną ir prognozavimą, didinti įgūdžių ir kvalifikacijų matomumą ir palyginamumą, įskaitant užsienyje įgytus įgūdžius ir kvalifikacijas, ir užtikrinti nuoseklesnę ES masto klasifikatorių (t. y. ESCO) naudojimą, taip pat suteikti, be kita ko, pabėgėliams ir asmenims, kuriems suteiktas laikinosios apsaugos statusas, daugiau galimybių pripažinti ir patvirtinti įgūdžius ir kompetencijas, įgytus ne formaliojo švietimo ir mokymo sistemoje. Pritraukiant specialistų ir įgūdžių iš ES nepriklausančių šalių pasitelkiant valdomą migraciją ir užkertant kelią išnaudojimui darbe ne tik skatinama išnaudoti neišnaudotą ES vidaus darbo jėgos potencialą, bet ir galima prisidėti sprendžiant įgūdžių ir darbo jėgos trūkumo problemą, be kita ko, susijusią su žaliaja ir skaitmenine pertvarka, pavyzdžiui, gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos bei sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sektoriuose.

Valstybės narės bedarbiams ir ekonomiškai neaktyviems žmonėms turėtų laiku teikti veiksmingą, koordinuotą ir prie konkrečių poreikių pritaikytą pagalbą, grindžiamą parama darbo paieškoms, mokymui, kvalifikacijos kėlimui, perkvalifikavimui ir galimybei naudotis kitomis įgalinimo paslaugomis, ypatingą dėmesį skirdamos pažeidžiamoms grupėms ir žmonėms, kuriuos paveikė žilioji ir skaitmeninė pertvarka ar darbo rinkos sukrėtimai. Siekiant reikšmingai sumažinti ilgalaikį bei struktūrinį nedarbą ir užkirsti jam kelią, kuo greičiau, ne vėliau kaip po 18 mėnesių nedarbo, turėtų būti taikomos visapusiškos strategijos, apimančios išsamius individualius bedarbių padėties įvertinimus. Jaunimo nedarbo ir nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo problemą reikėtų toliau spręsti užkertant kelią ankstyvam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos ir struktūriškai tobulinant perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką, be kita ko, visapusiškai įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą, kuria taip pat turėtų būti remiamos kokybiškos jaunimo užimtumo galimybės. Be to, valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų, visų pirma akcentuodamos, kaip žilioji ir skaitmeninė pertvarka suteikia atnaujintą ateities perspektyvą ir darbo rinkos galimybių jaunimui.

Valstybės narės turėtų siekti šalinti kliūtis ir paskatas nedirbti, trukdančias dalyvauti darbo rinkoje, ir teikti paskatas joje dalyvauti, visų pirma mažas pajamas gaunantiems, papildomas šeimos pajamas uždirbantiems asmenims (dažnai – moterims) ir labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems asmenims, įskaitant migrantų kilmės asmenis ir marginalizuotus romus. Atsižvelgdamos į didelį darbo jėgos trūkumą tam tikrose profesijose ir sektoriuose (visų pirma gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros, švietimo, transporto ir statybos sektoriuose), valstybės narės turėtų prisidėti prie darbo jėgos pasiūlos didinimo, visų pirma skatindamos deramą darbo užmokestį ir darbo sąlygas, užtikrindamos, kad mokesčių ir išmokų sistemų struktūra būtų skatinamas dalyvavimas darbo rinkoje ir kad aktyvi darbo rinkos politika būtų veiksminga ir prieinama bei atsižvelgdamos į socialinių partnerių vaidmenį. Valstybės narės taip pat turėtų remti neįgaliesiems pritaikytą darbo aplinką, be kita ko, teikdamos tikslinę finansinę ir techninę paramą, didindamos informuotumą, teikdamos informaciją ir paslaugas, suteikiančias jiems galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime. Reikėtų spręsti lyčių užimtumo skirtumo ir vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo, taip pat lyčių stereotipų problemas. Valstybės narės turėtų užtikrinti lyčių lygybę ir aktyvesnį moterų dalyvavimą darbo rinkoje, be kita ko, užtikrindamos lygias galimybes bei galimybes siekti karjeros ir šalindamos kliūtis, trukdančias pasiekti vadovaujamas pareigas visais sprendimų priėmimo lygmenimis, taip pat sprendžiant smurto ir priekabiavimo darbe problemą, kuri daugiausia paliečia moteris. Turėtų būti užtikrintas vienodas užmokestis už vienodą arba vienodos vertės darbą ir darbo užmokesčio skaidrumas. Reikėtų skatinti tiek moterų, tiek vyrų darbo, šeimos ir asmeninio gyvenimo derinimą, visų pirma suteikiant galimybę naudotis įperkamos, kokybiškos ilgalaikės priežiūros ir ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis, taip pat vykdant tinkamą politiką, kuria atsižvelgiama į skaitmenizacijos nulemtus darbo rinkos pokyčius. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tėvams ir kitiems priežiūros pareigų turintiems asmenims būtų suteikta galimybė naudotis tinkamomis

atostogomis dėl šeiminių priežasčių ir lanksčiomis darbo sąlygomis, kad jie galėtų derinti darbo, šeimos ir asmeninį gyvenimą, ir skatinti, kad tėvai subalansuotai naudotųsi šiomis teisėmis.

7-oji gairė. Darbo rinkų veikimo ir socialinio dialogo veiksmingumo gerinimas

Kad galėtų naudotis dinamiška bei našia darbo jėga ir naujais darbo bei verslo modeliais, valstybės narės turėtų bendradarbiauti su socialiniais partneriais sąžiningų, skaidrių ir nuspėjamų darbo sąlygų klausimais, išlaikydamos teisių ir pareigų pusiausvyrą. Jos turėtų mažinti darbo rinkų segmentaciją ir užkirsti jai kelią, kovoti su nedeklaruojamu darbu ir fiktyviu savarankišku darbu ir skatinti perėjimą prie neterminuotų užimtumo formų. Užimtumo apsaugos taisyklės, darbo teisė ir institucijos turėtų užtikrinti tiek tinkamą įdarbinimo aplinką, tiek reikiamą lankstumą, kad darbdaviai galėtų greitai prisitaikyti prie kintančių ekonominių aplinkybių, tačiau kartu turėtų būti saugomos darbuotojų teisės ir užtikrinama socialinė apsauga, tinkamas darbuotojų apsaugos lygis ir sveika, saugi bei gerai pritaikyta darbo aplinka visiems darbuotojams. Skatinimas taikyti lanksčias darbo sąlygas, pavyzdžiui, nuotolinį darbą, gali padėti padidinti užimtumo lygį ir užtikrinti įtraukesnes darbo rinkas. Be to, valstybės narės turėtų remti darbuotojus, įmones ir kitus skaitmeninės transformacijos dalyvius, be kita ko, skatindamos naudoti etiškas ir patikimas dirbtinio intelekto (DI) priemones. Tai gali apimti įvairių sričių darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo naujoms profesijoms strategijas, taip pat paskatas įmonėms kurti ir diegti technologijas, kurios gali padidinti našumą, papildyti žmonių darbą ir sumažinti darbo jėgos trūkumą ypatingos svarbos sektoriuose. Apskritai, ir visų pirma skaitmeninimo srityje, svarbu užtikrinti, kad būtų gerbiamos darbuotojų teisės, susijusios su darbo laiku, darbo sąlygomis, psichikos sveikata darbe, profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra. Turėtų būti panaikintos sąlygos sudaryti mažų garantijų darbo santykius, įskaitant atvejus, susijusius su skaitmeninių platformų darbuotojais, užtikrinant algoritmų naudojimo sąžiningumą, skaidrumą ir atskaitomybę ir kovojant su piktnaudžiavimu netipinėmis darbo sutartimis. Neteisingo atleidimo iš darbo atveju turėtų būti užtikrinta galimybė naudotis veiksmingu ir nešališku ginčų sprendimu ir teise į teisių gynimą, įskaitant, kai taikytina, teisę į tinkamą kompensaciją.

Vykdam politiką turėtų būti siekiama gerinti ir remti dalyvavimą darbo rinkoje, atitiktį darbo rinkos poreikiams bei profesinės veiklos keitimą, atsižvelgiant į demografinius pokyčius ir, be kita ko, nepalankioje padėtyje esančiuose regionuose. Valstybės narės turėtų veiksmingai skatinti ir remti galinčių dalyvauti darbo rinkoje asmenų aktyvumą, visų pirma tų, kurie priklauso nepakankamai atstovaujamoms grupėms, pavyzdžiui, moterų ir jaunimo, taip pat pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, pavyzdžiui, žemesnės kvalifikacijos asmenų ir ilgalaikių bedarbių, neįgaliųjų, migrantų kilmės asmenų, įskaitant asmenis, kuriems suteiktas laikinosios apsaugos statusas, marginalizuotoms romų bendruomenėms priklausančių asmenų ir vyresnio amžiaus darbuotojų. Valstybės narės turėtų didinti aktyvios darbo rinkos politikos mastą ir veiksmingumą, plėsdamos jos tikslinę auditoriją, informavimo veiklą bei aprėptį ir geriau susiedamos ją su socialinėmis paslaugomis, mokymu ir bedarbių pajamų rėmimu jiems ieškant darbo, atsižvelgiant į jų teises ir pareigas. Valstybės narės turėtų kuo geriau naudotis ES finansavimu ir technine parama, kad sustiprintų valstybinių užimtumo tarnybų gebėjimus laiku teikti specialiai darbo ieškantiems asmenims pritaikytą pagalbą, reaguoti į dabartinius ir būsimus darbo rinkos poreikius ir įgyvendinti veiklos rezultatais grindžiamą valdymą, taip pat remti šių tarnybų gebėjimą naudoti duomenis ir skaitmenines technologijas. Šioje srityje svarbų vaidmenį atlieka ir privačios užimtumo tarnybos.

Valstybės narės pagrįstos trukmės laikotarpį bedarbiams turėtų mokėti tinkamas bedarbio pašalpas, atitinkančias jų įmokas ir nacionalines atitikties reikalavimus taisyklės. Bedarbio pašalpos neturėtų atgrasyti nuo greito grįžimo į darbo rinką, jas turėtų papildyti aktyvi darbo rinkos politika, įskaitant kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemones, be kita ko, atsižvelgiant į darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą.

Turėtų būti didinamas ir tinkamai remiamas besimokančių asmenų, pameistrių ir darbuotojų, ypač profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų, turinčių mažiau judumo patirties,

siekiant pagerinti jų įgūdžius ir įsidarbinamumą, išnaudoti visą Europos darbo rinkos potencialą ir skatinti ES lygmens konkurencingumą. Reikėtų šalinti darbo jėgos judumo ES viduje kliūtis, įskaitant profesinių kvalifikacijų pripažinimo arba įgytų socialinės apsaugos teisių perkėlimo procedūras. Sąžiningos ir deramos sąlygos visiems tarpvalstybinę veiklą vykdančioms asmenims turėtų būti užtikrintos vengiant diskriminacijos ir taikant tokį patį požiūrį, kaip ir į ES piliečius, ir užtikrinant nacionalinių bei ES teisės aktų vykdymą, taip pat stiprinant nacionalinių administracijų administracinį bendradarbiavimą dėl mobiliųjų darbuotojų, naudojančių Europos darbo institucijos pagalbą.

Laikino sienų uždarymo dėl visuomenės sveikatos aplinkybių atvejais reikėtų remti ypatingos svarbos profesijų darbuotojų ir tarpvalstybinių, sezoninių bei komandiruočių darbuotojų judumą. Valstybės narės turėtų toliau skatinti specialistų pritraukimo partnerystės stiprinamos teisėtus migracijos būdus, vykdydamos naujas judumo programas ir kurdamos veiksmingą darbuotojų ir jų šeimų integracijos politiką, apimančią švietimą ir mokymą, įskaitant kalbų mokymą, užimtumą, sveikatos priežiūrą ir būstą.

Valstybės narės taip pat turėtų stengtis sudaryti tinkamas sąlygas naujoms darbo formoms ir metodams, išnaudoti savo darbo vietų kūrimo potencialą ir kartu užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į esamas socialines teises. Jos turėtų teikti konsultacijas ir gaires dėl teisių ir pareigų, kurios yra taikomos pagal netipines sutartis ir naujas darbo formas, pavyzdžiui, darbą skaitmeninėse darbo platformose ir nuolatinio nuotolinio ar hibridinio darbo modelį. Šiuo atžvilgiu svarbų vaidmenį gali atlikti socialiniai partneriai, o valstybės narės turėtų jiems padėti užmegzti ryšius su netipinių arba naujų formų darbą dirbančiais asmenimis ir jiems atstovauti. Valstybės narės taip pat turėtų apsvarstyti galimybę teikti paramą vykdymo užtikrinimui, pavyzdžiui, darbo inspekcijoms skirtas gaires ar specialius mokymus, susijusius su iššūkiais, kylančiais dėl naujų darbo organizavimo formų, įskaitant skaitmeninių technologijų ir dirbtinio intelekto naudojimą, pavyzdžiui, algoritminio valdymo, darbuotojų stebėjimo ir nuotolinio darbo.

Valstybės narės, pasikonsultavusios ir glaudžiai bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais, kartu gerbdamos jų savarankiškumą, turėtų užtikrinti palankią aplinką dvišaliam ir trišaliam socialiniam dialogui visais lygmenimis, įskaitant kolektyvines derybas, viešajame ir privačiajame sektoriuose pagal nacionalinę teisę ir (arba) praktiką. Valstybės narės turėtų sistemingai, prasmingai ir laiku įtraukti socialinius partnerius į užimtumo, socialinės ir, kai aktualu, ekonominės bei kitos viešosios politikos formavimą ir įgyvendinimą, be kita ko, teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio nustatymą ir atnaujinimą. Valstybės narės turėtų skatinti platesnę kolektyvinių derybų aprėptį, be kita ko, skatindamos socialinių partnerių gebėjimų kūrimą ir stiprinimą, sudaryti sąlygas veiksmingoms kolektyvinėms deryboms visais atitinkamais lygmenimis ir skatinti koordinavimą tarp šių lygmenų ir juose visuose. Socialiniai partneriai turėtų būti skatinami derėtis jiems svarbiais klausimais ir sudaryti kolektyvines sutartis, visapusiškai atsižvelgiant į jų autonomiją ir kolektyvinių veiksmų teisę.

Remdamosi esama nacionaline praktika valstybės narės, kai tinkama, turėtų atsižvelgti į atitinkamų pilietinės visuomenės organizacijų patirtį sprendžiant užimtumo ir socialinius klausimus.

8-oji gairė. Lygių galimybių visiems skatinimas, socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu

Valstybės narės, taip pat skirdamos pakankamai dėmesio regioniniam ir teritoriniam aspektams, turėtų skatinti įtraukias ir visiems atviras darbo rinkas, įgyvendindamos veiksmingas priemones, kuriomis būtų kovojama su visų formų diskriminacija ir skatinamos lygios galimybės visiems, visų pirma tų grupių, kurios darbo rinkoje yra nepakankamai atstovaujamos, lygios galimybės. Tokiose srityse kaip užimtumas, socialinė apsauga, sveikatos priežiūra, ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra, ilgalaikė priežiūra, švietimas ir prieiga prie prekių bei paslaugų, be kita ko, gyvenamojo būsto, jos

turėtų užtikrinti vienodą požiūrį į visus, neatsižvelgdamos į lytį, rasinę ar etninę kilmę, religiją ar tikėjimą, negalią, amžių arba seksualinę orientaciją.

Valstybės narės turėtų modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, kad jos visiems užtikrintų tinkamą, veiksmingą, efektyvią ir tvarią socialinę apsaugą visais gyvenimo etapais, skatindamos socialinę įtrauktį, aukštynkryptį socialinį judumą, teikdamos paskatas dalyvauti darbo rinkoje, remdamos socialines investicijas, kovodamos su skurdu, socialine atskirtimi ir nelygybe, be kita ko, tam pritaikydamos savo mokesčių bei išmokų sistemas ir įvertindamos politikos kryptį paskirstomąjį poveikį. Universalius metodus papildžius tiksliniais, padidės socialinės apsaugos sistemų veiksmingumas. Be to, modernizuojant socialinės apsaugos sistemas turėtų būti siekiama padidinti jų atsparumą daugialypiems iššūkiams. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pažeidžiamiesiems namų ūkiams, labiausiai paveiktiems žalosios ir skaitmeninės pertvarkos ir didelių pragyvenimo išlaidų, įskaitant energijos išlaidas. Valstybės narės atsižvelgdamos į netipinių formų darbo plitimą, turėtų toliau šalinti darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių spragas.

Valstybės narės turėtų plėtoti ir integruoti tris aktyvios įtraukties aspektus: tinkamą pajamų rėmimą, įtraukiasias darbo rinkas ir galimybes naudotis kokybiškomis įgalinančiomis paslaugomis, siekiant patenkinti individualius poreikius. Socialinės apsaugos sistemos turėtų užtikrinti adekvačias minimalių pajamų išmokas visiems, neturintiems pakankamai išteklių, ir skatinti socialinę įtrauktį, remdamos ir skatindamos žmones aktyviai dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, be kita ko, tikslingai teikdamos socialines paslaugas. Būtina sąlyga lygioms galimybėms užtikrinti yra galimybė naudotis įperkamosiomis, prieinamosiomis ir kokybiškomis paslaugomis, pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros, nemokyklinės priežiūros, švietimo, mokymo, būsto, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis. Itin daug dėmesio turėtų būti skiriama kovai su skurdu ir socialine atskirtimi, įskaitant dirbančiųjų skurdą, laikantis Sąjungos ir nacionalinių pagrindinių tikslų iki 2030 m. skurdo mažinimo srityje. Vaikų skurdo ir socialinės atskirties problema, visų pirma, turėtų būti sprendžiama taikant visapusiškas ir integruotas priemones, be kita ko, visapusiškai įgyvendinant Europos vaiko garantijų sistemą. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visi, įskaitant vaikus, turėtų galimybę naudotis aukštos kokybės pagrindinėmis paslaugomis. Jos taip pat turėtų užtikrinti, kad remtini arba pažeidžiami asmenys turėtų galimybę gauti tinkamą įperkamą ir socialinį būstą ar pagalbą aprūpinimo būstu srityje. Jos turėtų užtikrinti perėjimą prie švarios ir teisingos energetikos ir spręsti energijos nepritekliaus, kaip vis reikšmingesnės skurdo formos, problemą, be kita ko, atitinkamais atvejais pažeidžiamoje padėtyje esantiems namų ūkiams taikydamos tikslines paramos priemones. Valstybės narės, veiksmingai naudodamos ES finansavimą ir techninę paramą, turėtų investuoti į socialinį būstą, būsto renovaciją ir papildomas paslaugas ir tenkinti neatidėliotiną įperkamo ir deramo būsto poreikį. Kiek tai susiję su šiomis paslaugomis, turėtų būti atsižvelgiama į konkrečius neįgalųjų poreikius, įskaitant prieinamumą. Turėtų būti konkrečiai sprendžiama benamystės problema, skatinant galimybes gauti nuolatinį būstą ir teikiant įgalinančias paramos paslaugas.

Valstybės narės turėtų užtikrinti galimybę laiku gauti įperkamas ir kokybiškas profilaktinės ir gydymosios sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugas, kartu užtikrindamos tvarumą ilguoju laikotarpiu. Atsižvelgiant į didėjančią ilgalaikės priežiūros paklausą, taip pat susijusią su demografiniais pokyčiais, turėtų būti sprendžiama adekvatumo spragų, taip pat darbo jėgos trūkumo ir prastų darbo sąlygų problema.

Atsižvelgdamos į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą ir tai, kad aktyvuota Tarybos direktyva 2001/55/EB¹, valstybės narės turėtų ir toliau teikti tinkamo lygio apsaugą perkeltiesiems asmenims

¹ 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimančius tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (OL L 212, 2001 8 7, p. 12).

iš Ukrainos. Be to, jos turėtų įgyvendinti būtinas priemones nelydimų nepilnamečių atveju. Perkeltiesiems vaikams turėtų būti užtikrinta galimybė naudotis ankstyvojo ugdymo ir priežiūros bei pagrindinėmis paslaugomis pagal Europos vaiko garantijų sistemą.

Atsižvelgdamos į ilgėjančią vidutinę gyvenimo trukmę ir demografinius pokyčius, valstybės narės turėtų užtikrinti darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų pensijų sistemų tinkamumą ir tvarumą, suteikdamos lygias galimybes moterims ir vyrams įgyti ir kaupti teises į pensiją, be kita ko, pasitelkdamos papildomas pensijų sistemas, kad būtų užtikrintos tinkamos pajamos senatvėje. Pensijų reformos turėtų būti remiamos vykdant politiką, kuria siekiama sumažinti vyrų ir moterų pensijų skirtumą, ir taikant priemones, kuriomis pratęsiamas darbingas amžius, pavyzdžiui, didinant faktinį pensinį amžių, visų pirma sudarant palankesnes sąlygas vyresnio amžiaus asmenims dalyvauti darbo rinkoje, ir turėtų būti įtrauktos į vyresnių žmonių aktyvumo strategijas. Valstybės narės turėtų užmegzti konstruktyvų dialogą su socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais ir sudaryti sąlygas tinkamai laipsniškai pradėti vykdyti reformas.